

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare, 180, bir.405
tel.: +373 (022) 212 - 817

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Штефан чел Маре, 180, каб. 405
тел.: +373 (022) 212 - 817

Nr. 04/2501 din 20 decembrie 2021

**Dnei Olesea Stamate,
Președinta Comisiei juridice, numiri și imunități**

Stimată doamnă Președintă,

Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității (în continuare - Consiliul) în temeiul art. 12 alin. (1) lit. c) al Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, urmare a ședinței de lucru organizată de Comisia juridică, numiri și imunități, din data de 17 decembrie 2021, pe marginea proiectului de lege nr. 301/2016, salută eforturile ce se întreprind în vederea combaterii faptelor care incită la violență, ură și discriminare.

Totodată, Consiliul observă că nu este clară care este varianta finală a proiectului care va fi supus votului în plen. Consiliul atrage atenția că unele prevederi ale proiectului de lege nr. 301 nu sunt compatibile cu standardele internaționale: art. 4 și 6 din Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială care recomandă statelor părți să adopte măsuri efective de condamnare a faptelor care propagă ură, incită la discriminare și violență pe criteriile protejate de Convenție. De asemenea, Recomandarea de Politică Generală nr. 15 a Comitetului European împotriva rasismului și intoleranței, solicită statelor părți să ia măsuri adecvate de incriminare efectivă și sancționare corespunzătoare a discursului de ură, indiferent de poziția persoanei care îl propagă¹, Protocolul adițional la Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică, referitor la incriminarea actelor de natură rasistă și xenofobă săvârșite prin intermediul sistemelor informatice².

În vederea descurajării comiterii și sancționării crimelor și discursurilor motivate de ură, Consiliul recomandă:

1. **Păstrarea criteriilor „vârsta”, „opinii politice”, „stare de sănătate” și „origine socială”, „stare civilă” în art. 134¹⁴ Motive de prejudecată, Cod penal.**

Consiliul atrage atenția că criteriile: origine socială și opinii politice sunt prevăzute de art. 16 din Constituție, iar criteriul de vârstă este indicat în mod expres în art. 1 alin.(1) al Legii cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012.

Rapoartele și analizele Consiliului³ indică invocarea acestor criterii, ca fiind la baza unor practici discriminatorii și a unor prejudecăți ce pot avea și forme de manifestare penale. De

¹ a se vedea pct. 171-179 din Memorandumul explicativ la Recomandarea de Politică Generală nr. 15 a ECRI privind combaterea discursului de ură, disponibilă <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/recommendation-no.15>

² în vigoare pentru Republica Moldova din 01.06.2017

³ CPEDAE, [Discriminarea în Republica Moldova](#), anul 2020 și [Studiu](#) privind percepțiile și atitudinile față de egalitate în Republica Moldova, anul 2018.

asemenea, rapoartele de monitorizare⁴ ale Asociației Promo-LEX arată ca criteriile menționate stau la baza discursurilor de ură și instigare la discriminare identificate în perioada 2018-2021.

2. Excluderea alineatului (2) atât din art. 135² cât și din art. 346 al Codului penal, din versiunea 2019 (amendamente) a proiectului.

Consiliul ține să atragă atenția la art. 20 din Pactul cu privire la drepturile civile și politice, prevede că este interzisă orice propagandă în favoarea războiului sau orice îndemn la ură națională, rasială sau religioasă care constituie o incitare la discriminare, la ostilitate sau la violență. Totodată, art.6 al Protocolului adițional la Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică, referitor la incriminarea actelor de natură rasistă și xenofobă săvârșite prin intermediul sistemelor informatice, nu prevede nici o serie de excepții. Mai mult decât atât la ratificarea acestuia Republica Moldova nu a făcut nici o rezervă.

De asemenea Consiliul consideră necesar de a aduce în evidență și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care în mai multe cauze, deși țineau de domeniul artistic sau științific, a declarat plângerile inadmisibile, nefiind constatată violarea libertății de exprimare (art.10)⁵, calificându-le chiar pe unele din ele un abuz de drept în baza art. 17 CEDO. Astfel, în cauza *M'Bala M'Bala vs. Franța*⁶ CtEDO a precizat că o luare de poziție în mod evident antisemită și plină de ură, deghizată sub aparența unei producții artistice, este la fel de periculoasă ca și un atac frontal și abrupt și este contrară valorilor Convenției europene. Cât privește cercetarea științifică a se vedea cauza *Soulas și alții vs. Franța*⁷.

Consiliul consideră necesar de a reliefa și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care în cauza *Feret vs. Belgia*⁸ a considerat că incitarea la ură rasială în cadrul unui discurs politic electoral nu este conformă cu libertatea de exprimare și vine în contradicție cu art. 10 CEDO. În aceeași ordine de idei, Consiliul atrage atenția și asupra rezultatelor Raportului de monitorizare a discursului de ură și instigare la discriminare în spațiul public și mass-media din Republica Moldova⁹, efectuat în perioada 01.08.2019- 30.11.2019, unde 41 % din discursurile de ură înregistrate s-au manifestat în domeniul politic, mai ales luând în considerație faptul că perioada în care s-a făcut monitorizarea a fost o perioadă electorală.

3. Excluderea sintagmei „ori discriminare” din alin.(1) art. 346 Cod penal din versiunea 2019 (amendamente) a proiectului și completarea Codului contravențional cu art. 70¹

Consiliul consideră că incitarea la discriminare este un fenomen cu impact prejudiciabil mai scăzut decât incitarea la ură și acțiuni violente pe motive de prejudecată și urmează a fi sancționată de Codul contravențional. Sancționarea contravențională a incitării la discriminare este în concordanță și cu alin.(2) art. 3 al Protocolului adițional la Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică, referitor la incriminarea actelor de natură rasistă și xenofobă săvârșite prin intermediul sistemelor informatice¹⁰, care prevede

⁴ Asociația Promo-LEX, Raport "Discursul de ură și instigare la discriminare în spațiul public și în mass-media din Republica Moldova", anul 2018, anul 2019/1, anul 2019/2, anul 2020 și anul 2021.

⁵ Leroy vs. Franța (nr. 36109/03), <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-88657%22%7D>

⁶ M'Bala M'Bala vs. Franța (nr. 25239/13),

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22languageisocode%22%3A%22ENG%22%2C%22appno%22%3A%2225239/13%22%2C%22documentcollectionid%22%3A%22ADMISSIBILITY%22%2C%22itemid%22%3A%22001-160358%22%7D>

⁷ Soulas și alții vs. Franța (nr. 15948/03), <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-87370%22%7D>

⁸ Feret vs. Belgia (nr. 15615/07), <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-93626%22%7D>

⁹ a se vedea „Discursul de ură și instigarea la discriminare în spațiul public și mass-media din Republica Moldova”, Raport 2019, PromoLEX, pagina 20, disponibil <https://promolex.md/16521-raport-2-discursul-de-ura-si-instigare-la-discriminare-in-spatiul-public-si-mass-media-din-republica-moldova-2019/?lang=ro>

¹⁰ în vigoare pentru Republica Moldova din 01.06.2017

că statul își rezervă dreptul de a nu prevedea răspunderea penală pentru faptele de distribuire sau alte forme de punere la dispoziția publicului, prin intermediul unui sistem informatic, a materialelor rasiste și xenofobe, atunci când materialul, susține, încurajează sau incită la o discriminare care nu este asociată urii ori violenței, cu condiția ca alte metode eficiente de răspuns să fie disponibile. În aceeași ordine de idei și pct. 10 al Recomandării de politică generală nr. 15 a ECRI privind combaterea discursului de ură recomandă utilizarea răspunderii penale în cazuri de incitare la discriminare, doar atunci când alte măsuri mai puțin restrictive nu vor fi efective.

Prin urmare, Consiliul propune completarea Codului contravențional cu art. 70¹ Instigare la discriminare cu următorul cuprins:

„Articolul 70¹. Instigare la discriminare

Acțiunile intenționate, îndemnurile publice, diseminarea informației sau alte forme de informare a publicului, inclusiv prin intermediul mass-media, în formă scrisă, desen sau imagine, sau prin intermediul unui sistem informatic, îndreptate spre incitarea la discriminare, bazate pe motive de prejudecată

se sancționează cu amendă de la 60 la 80 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, de la 120 la 210 unități convenționale persoanei cu funcție de răspundere.”

4. Completarea art. 423⁵ Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității din Codul contravențional după cifra „65¹” cu cifra „70¹”.

Consiliul menționează că în cazul în care se acceptă introducerea unei noi componente de contravenție, și anume instigarea la discriminare, ea urmează să fie dată în competența Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, pentru că în conformitate cu Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, scopul instituirii Consiliului a fost prevenirea și combaterea discriminării.

Cu respect,

Președinte

Ian FELDMAN